

До спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.165
Львівського національного університету
імені Івана Франка
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертацію Кузьмича Владислава Володимировича
на тему «Зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень як вид
забезпечення позову в адміністративному судочинстві України», подану на
здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за
спеціальністю 081 Право**

Актуальність теми дисертаційної роботи. Завдання адміністративного судочинства полягає у справедливому, неупередженому та своєчасному вирішенні судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. У процесі здійснення адміністративного судочинства суди застосовують різні процесуальні інститути, серед яких, зокрема, є інститут забезпечення позову, який закріплений в окремій главі 10 розділу I Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) та складається з дев'яти взаємопов'язаних статей. Цей інститут реалізується через вжиття судом таких заходів забезпечення позову: 1) зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта; 2) заборона відповідачу вчиняти певні дії; 3) заборона іншим особам вчиняти дії, що стосуються предмета спору; 4) зупинення стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному порядку.

Одним із основних заходів забезпечення адміністративного позову є зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта. Важливість цього виду забезпечення позову зумовлюється специфікою положень КАС

України, зі змісту яких вбачається, що саме лише пред'явлення позову, а також відкриття провадження в адміністративній справі не зупиняють дію оскаржуваного рішення суб'єкта владних повноважень (індивідуального акта або нормативно-правового акта), якщо суд не застосував відповідний захід забезпечення позову, тобто не зупинив дію оскаржуваного індивідуального акта чи нормативно-правового акта.

На цей час є відсутнє комплексне наукове дослідження, в межах якого на базі вивчення судової практики та чинного законодавства було б здійснено системний аналіз та визначення особливостей застосування адміністративними судами такого самостійного заходу забезпечення позову як зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта. Таким чином, дослідження в цьому напрямку є вкрай важливим та актуальним, оскільки отримані за наслідком його проведення результати можуть внести значний вклад у розвиток наукової бази та підвищити ефективність застосування судами процесуальної гарантії забезпечення позову.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до положень Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26.03.2021 № 12–21; Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 11.06.2021 № 231/2021.

Наукове дослідження проведено в межах науково-дослідних робіт кафедри адміністративного та фінансового права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка «Адаптація адміністративного та фінансового законодавства України до права Європейського Союзу» (номер державної реєстрації – 0119U002407; 2019–2021 роки) та «Удосконалення актів адміністративного та фінансового законодавства України» (номер державної реєстрації – 0122U200313; 2022–2024 роки).

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Аналіз анотації та тексту дисертаційної роботи, а також публікацій Кузьмича Владислава Володимировича дає підстави для висновку про наукову обґрунтованість і достовірність результатів, отриманих у ході дисертаційного дослідження.

Сформульовані автором наукові положення, висновки та пропозиції є обґрунтованими, базуються на застосуванні загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Так, історико-правовий метод застосовано для визначення передумов виникнення, становлення та розвитку інституту забезпечення адміністративного позову в Україні (підрозділ 1.1). Формально-логічний метод став основним інструментом для визначення правової природи таких юридичних категорій як «забезпечення позову в адміністративному судочинстві», «індивідуальний акт» та «нормативно-правовий акт» (підрозділи 1.2 та 1.3), а також допоміг з'ясувати сутність такого заходу забезпечення позову як зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень (підрозділ 1.3). Порівняльно-правовий метод уможливив виокремити спільні та відмінні ознаки між індивідуальним актом та нормативно-правовим актом (підрозділ 1.3), визначити відмінності щодо суб'єктів ініціювання питання про забезпечення позову в адміністративному, цивільному та господарському судочинстві (підрозділ 2.1), визначити відмінності у змісті та порядку подання заяви про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень, залежно від стадії її пред'явлення (підрозділ 2.2), порівняти перелік нормативних підстав для забезпечення позову шляхом зупинення дії індивідуального акта та нормативно-правового акта (підрозділ 2.3), порівняти порядок апеляційного та касаційного оскарження судового рішення, що ухвалюється за результатами вирішення питання про забезпечення позову шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень (підрозділ 3.1), порівняти порядок виконання ухвали про зупинення дії актів суб'єктів публічної адміністрації в Україні та Королівстві Іспанія (підрозділ 3.2). Формально-юридичний метод застосовувався для вивчення змісту окремих приписів КАС України (розділи 2 і 3). Також у процесі

написання всіх розділів дисертаційної роботи здобувачем застосовувалися такі методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, досягнута завдяки ґрунтовному аналізу значного обсягу теоретичного матеріалу і нормативно-правової бази щодо правового регулювання питання забезпечення позову шляхом зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта, а також узгодженістю наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження із сучасними тенденціями у сфері адміністративного судочинства.

Наукова новизна дисертації. Дисертаційна робота Кузьмича Владислава Володимировича є одним із перших комплексних наукових досліджень такого самостійного заходу забезпечення позову як зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень, виконаним на основі аналізу наукових праць, положень національного та зарубіжного адміністративного процесуального законодавства, а також релевантної практики найвищих судових інституцій.

Здобувачем уперше цілком слушно обґрунтовано необхідність узгодити положення КАС України стосовно можливості зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта під час перегляду судових рішень у касаційному порядку шляхом виключення ч. 3 ст. 150 КАС України.

Заслуговує на увагу аргументація автора, що у межах інституту адміністративного позову існує правовий припис, який встановлює, що до позову долучається документ, який підтверджує сплату судового збору або документи, які доводять існування підстав для звільнення особи від сплати судового збору (ч. 3 ст. 161 КАС України), а в рамках інституту забезпечення позову такого припису немає. Тож для того, щоб особи були обізнані в тому, що за наявності правових підстав вони мають право реалізувати процесуальну гарантію забезпечення позову, зокрема шляхом зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень, без сплати судового збору, здобувачем слушно запропоновано внести зміни до ч. 4 ст. 152 КАС України та викласти положення цього правового припису в такій редакції: «4. До заяви додається документ про

сплату судового збору у встановлених порядку і розмірі або документи, які підтверджують підстави звільнення від сплати судового збору відповідно до Закону України «Про судовий збір»».

Обґрунтованою є пропозиція автора щодо доцільності скоротити процесуальний строк для розгляду заяви про забезпечення позову судом, у провадженні якого перебуває справа, до одного дня від моменту її надходження. Здобувачем справедливо підкреслено, що такий строк узгоджується із метою застосування процесуальної гарантії забезпечення позову, яка полягає у швидкому (невідкладному) захисті прав, свобод та інтересів осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Слушними є обґрунтування автора щодо необхідності закріплення в КАС України нормативного припису, який покладатиме на суб'єкта владних повноважень обов'язок публікувати інформацію про зупинення на підставі ухвали суду дії прийнятого ним нормативно-правового акта у виданні, в якому його було офіційно оприлюднено. Також аргументованою є пропозиція здобувача в частині необхідності закріплення в ч. 3 ст. 156 КАС України видів юридичної відповідальності, що можуть наставати за невиконання ухвали про забезпечення позову, а саме: кримінальна відповідальність, дисциплінарна відповідальність, цивільно-правова відповідальність.

Дисертація містить й інші обґрунтовані положення, висновки та пропозиції, які свідчать про те, що рівень наукової новизни дисертації Кузьмича Владислава Володимировича відповідає вимогам до наукових досліджень на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Результати дисертації відображено в 13 публікаціях, з яких 5 наукових статей – у наукових фахових виданнях України та 8 тез доповідей – на міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійним науковим дослідженням, у якій відображені власні ідеї і напрацювання здобувача, що дозволило вирішити поставлені у роботі завдання.

Дисертаційна робота містить теоретичні положення і висновки, які сформульовані дисертантом особисто. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані в дисертаційній роботі положення, висновки та рекомендації становлять і науково-теоретичний, і практичний інтерес та можуть бути використані в таких сферах діяльності: 1) у науково-дослідній – для подальшого дослідження проблематики реалізації такого заходу забезпечення позову як зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта; 2) у правотворчій – під час підготовки законопроекту про внесення змін і доповнень до глави 10 розділу I КАС України; 3) у правозастосовній – для підвищення ефективності застосування такого заходу забезпечення позову як зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта; 4) у навчальній – у процесі викладання курсів («Адміністративне процесуальне право України», «Адміністративне право України»), спеціальних курсів («Перегляд судових рішень в адміністративному судочинстві», «Адміністративне та судове оскарження рішень податкових органів»), а також для підготовки навчальних матеріалів з відповідних дисциплін.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Високо оцінюючи вагомі наукові здобутки автора, варто зауважити, що в дисертації містяться певні дискусійні положення, які є основою для наукової полеміки, потребують додаткової аргументації з боку здобувача або є зауваженнями формального характеру щодо отриманих результатів дослідження, зокрема:

1. На сторінках 41–42 дисертації автором проведено аналіз окремих думок суддів Конституційного Суду України на рішення органу конституційної юрисдикції від 16.06.2011 № 5-рп/2011, яким констатовано, що приписи КАС України, якими обмежується сфера впливу інституту забезпечення позову на акти та дії Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради юстиції, не суперечать Основному Закону. Варто погодитися, що сформульовані суддями Конституційного Суду України окремі думки щодо рішення від 16.06.2011 № 5-рп/2011 є релевантними для дисертаційного дослідження Кузьмича Владислава

Володимировича, однак відображення результатів аналізу окремих думок суддів Конституційного Суду України більш ніж на одній сторінці дисертаційної роботи видається дещо надмірним.

2. На сторінці 101 дисертації автор пропонує доповнити ч. 1 ст. 150 КАС України таким додатковим суб'єктом як «особа, яка може набути статусу позивача». Позиція автора є аргументованою, оскільки, як слушно підкреслює дисертант, це допоможе усунути суперечність між частинами 1 і 2 ст.150 КАС України в частині суб'єктів ініціювання питання про забезпечення позову та покращити рівень юридичної визначеності приписів КАС України, так як в межах однієї частини відповідної статті буде відображено всіх суб'єктів порушення питання про забезпечення адміністративного позову. Однак, виникає запитання щодо коректності найменування «особа, яка може набути статусу позивача». Можливо, було б доречніше іменувати згаданого суб'єкта, оперуючи терміном «заявник», який досить широко використовується в КАС України.

3. На сторінці 137 дисертації автор пропонує внести зміни до ч. 3 ст. 154 КАС України та викласти її у такій редакції: «3. У виняткових випадках, коли наданих заявником пояснень та доказів недостатньо для розгляду заяви про забезпечення позову, суд може призначити її розгляд у судовому засіданні з повідомленням заінтересованих осіб у строк, що не перевищує двох робочих днів з дня надходження заяви. Неприбуття без поважних причин у судове засідання суб'єкта владних повноважень, який був належним чином повідомлений про дату, час і місце судового засідання, може бути кваліфіковано судом як визнання заяви про забезпечення позову шляхом зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта». Позиція автора щодо необхідності встановлення конкретного строку для розгляду заяви про забезпечення позову у судовому засіданні з повідомленням заінтересованих осіб є цілком виправданою. Однак, пропозиція щодо можливості кваліфікувати неприбуття суб'єкта владних повноважень на розгляд заяви про забезпечення позову як визнання ним заяви про забезпечення позову видається дещо жорсткою по відношенню до суб'єкта публічної адміністрації як рівноправного учасника справи.

Вищенаведені зауваження та побажання мають рекомендаційний і дискусійний характер, спонукають до наукової полеміки, а тому не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження.

Висновок. Дисертація Кузьмича Владислава Володимировича на тему «Зупинення дії актів суб'єктів владних повноважень як вид забезпечення позову в адміністративному судочинстві України» є самостійною, цілісною, завершеною кваліфікаційною працею, що містить нові науково обґрунтовані результати, які у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для юридичної науки. За характером фактичного матеріалу, ступенем його кількісного і якісного аналізу, рівнями новизни й значущості результатів дослідження, обґрунтованості висновків дисертаційна робота відповідає вимогам п.п. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502), а її автор, Кузьмич Владислав Володимирович, заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Рецензент:

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного
та фінансового права
Львівського національного
університету імені Івана Франка

Роман ДЖОХ